

Aksjeutbytte og aksjegevinster for personlige aksjonærer

Publisert: 01.03.2017 kl 11:12

Oppdatert: 09.02.2022 kl 12:20

Beskatning av aksjeutbytte og aksjegevinster for personlige aksjonærer.

[Nærmere om skjermingsfradraget](#) [Aksjens skattemessige kostpris](#) [Skattepliktig utbytte og skjermingsfradrag](#) [Realisasjon a](#)

Etter aksjonærmodellen beskattes aksjeutbytte utdelt til personlige aksjonærer med 22 %. Gevinst på aksjer beskattes tilsvarende med 22 % på personlige aksjonærers hånd, mens tap er fradragsberettiget. For personlige aksjonærer skal mottatt utbytte oppjusteres 1,60 (oppjusteringsfaktor for 2022). Det samme gjelder for gevinster og tap. Har man mottatt utbytte 100 blir dette oppjustert til 160 og beskattet med 22 %.

Den totale skattesatsen på aksjeinntekter ut over skjermingsfradraget blir 49,46 %, når det tas hensyn til at selskapets overskudd allerede er beskattet med 22 %. Den reelle skattebelastning blir derimot noe lavere når det tas hensyn til skjermingsfradraget.

Hovedbestemmelsene er skatteloven § 10-12 som gjelder beregning av skatteplikt for utbytte, og § 10-31 som gjelder skatteplikt for aksjegevinster og fradragsrett ved tap ved realisasjon av aksjer mv. i norske og utenlandske selskaper. Av skatteloven § 10-30 fremkommer det hvilke aksjer mv. realisasjonen gir skatteplikt/fradragsrett for.

Nærmere om skjermingsfradraget

Hensikten med skjermingsfradraget er å skjerme investeringens risikofrie avkastning, slik at det kun er avkastning utover dette som beskattes. Skjermingsfradraget beregnes ved å multiplisere aksjens skjermingsgrunnlag med en skjermingsrente. Skjermingsrenten fastsettes i forskrift av Finansdepartementet ved begynnelsen av ligningsåret, dvs. året som kommer etter inntektsåret. For inntektsåret 2021 er skjermingsrenten fastsatt til 0,5 %.

Ubenyttet skjermingsfradrag kan fremføres til senere år. Fremføringsadgangen er ikke tidsbegrenset, og kan benyttes så lenge skattyter eier aksjen.

Skjermingsfradraget tilordnes den som er eier av aksjen per 31. desember i inntektsåret. Ubenyttet skjermingsfradrag faller bort når aksjen realiseres.

Aksjens skattemessige kostpris

Utgangspunktet for skjermingsgrunnlaget vil være den enkelte aksjes skattemessige kostpris, med tillegg for et eventuelt opparbeidet RISK-beløp i eiertiden. Med kostpris menes det vederlaget som er betalt for aksjen, tillagt kjøpskostnader. Dette betyr at aksjonærene kan ha ulikt skjermingsgrunnlag og dermed ulik interesse med hensyn til størrelse på aksjeutbyttet som skal deles ut. Skjermingsgrunnlaget vil således også variere på de enkelte aksjene hos den enkelte aksjonær, siden skjermingsfradraget er knyttet til den enkelte aksje.

Ved stiftelse av et aksjeselskap vil kostpris være det aksjeeieren har skutt inn som aksjekapital, inklusive overkurs.

Ved en kapitalforhøyelse med innbetaling av aksjekapital forhøyes aksjonærens inngangsverdi med det innbetalte beløpet, dersom aksjens pålydende økes. Ved nytegning vil innbetalt kapital være aksjens inngangsverdi og utgangspunktet for beregning av skjermingsgrunnlaget. I begge tilfeller vil innbetalt overkurs anses som en del av aksjens kostpris.

Ved arv av aksjer mv. til og med 2005 var reglene at arvingens inngangsverdi (kostpris) skulle tilsvare omsetningsverdien på arvetidspunktet, men begrenset oppad til den verdien som er lagt til grunn ved arveavgiftsberegningen (diskontinuitet). I 2006 ble det innført kontinuitetsprinsipp i forbindelse med arv og gave av både børsnoterte og ikke-børsnoterte aksjer, ved at inngangsverdien (kostprisen) skal utgjøre arvelaters eller givers inngangsverdi, og at det samme skal gjelde for skjermingsgrunnlaget. Dette innebærer at aksjenes latente skattemessig gevinst/tap på arvelaters hånd overføres til arvemottaker.

Det gjelder særregler for fastsettelse av aksjenes kostpris der aksjer er ervervet ved skattefri omdannelse av personlig næringsvirksomhet eller deltakerlignet selskap, jf. *Finansdepartementets forskrift til skatteloven § 11-20*. I disse tilfellene skal kostprisen baseres på kontinuitet. Denne kostprisen vil også utgjøre skjermingsgrunnlaget. Nedsettelse av aksjekapitalen med tilbakebetaling til aksjonærene reiser ofte spørsmål. En slik tilbakebetaling av aksjekapital kan anses som både skattefri tilbakebetaling av aksjekapital og skattepliktig aksjeutbytte, f.eks. dersom utbetalingen gjelder tidligere fondsemittert aksjekapital og utbetalinger utover tidligere innbetalt aksjekapital og overkurs. Etter reglene i aksjeloven, kan også overkurs nå anses som "fri egenkapital" og derved finansiere en utbytteutdeling. Overkurs er ofte en historisk innbetalt aksjekapital, som kan tilbakebetales aksjonæren skattefritt. Skattemyndighetene legger imidlertid i slike tilfeller til grunn et "aksje-for-aksje"-prinsipp, dvs. at hver enkelt aksje har sin spesifikke andel av overkursen. Når en foretar en utdeling av overkursen, vil hver aksje anses å få utdelt et likt beløp. Virkningen av dette er at hvis det deles ut overkurs på en aksje som ikke har historisk innbetalt overkurs, anses det utdelte beløpet som et skattepliktig utbytte på denne spesifikke aksjen. Ved nedsettelse av aksjekapitalen i et selskap uten at aksjene innløses, skal nedsettelsesbeløpet i utgangspunktet redusere aksjenes inngangsverdi og skjermingsgrunnlag. Nedsettelse av aksjekapital med innløsning av enkeltaksjer behandles i utgangspunktet som realisasjon av aksjene.

For ikke-børsnoterte aksjer som kunne vært solgt skattefritt før 1992, settes skjermingsgrunnlaget til aksjens forholdsmessige andel av skattemessig formuesverdi fra 1992, eller til aksjens opprinnelige kostpris dersom denne kan dokumenteres, tillagt eventuelle RISK-beløp i eiertiden. Takstverdier kan ikke benyttes.

RISK-beløp ble beregnet til og med 1. januar 2006. Videre kan endring av ligningen for tidligere år for et aksjeselskap etter 1. januar 2006, medføre at det har blitt foretatt endring av et tidligere fastsatt RISK-beløp. I slike tilfeller vil skjermingsgrunnlaget bli korrigert i forhold til det endrede RISK-beløp. Aksjer med negativt RISK-beløp kan ha negativ inngangsverdi. I slike tilfeller skal det fastsettes et negativt skjermingsgrunnlag, men dette skal kun benyttes til å redusere fremtidige økninger av aksjenes kostpris, for eksempel forhøyelse av aksjenes pålydende ved innbetaling. Ved beregning av skjermingsfradraget settes skjermingsgrunnlaget til null.

Ved fusjon, fisjon, splitt og spleis av aksjer vil det måtte foretas en omfordeling av inngangsverdier og skjermingsgrunnlag.

Skattepliktig utbytte og skjermingsfradrag

Aksjonærmodellen innebærer at aksjeutbytte (oppjustert med 1,60 i 2022) ut over et skjermingsfradrag skattlegges som alminnelig inntekt med 22 % hos den personlige aksjonæren. Aksjeutbytte innenfor skjermingsfradraget er skattefritt.

Som utbytte anses enhver utdeling som innebærer vederlagsfri overføring av verdier fra selskapet til aksjonæren eller dennes nærstående, enten utdelingen består av penger, naturalytelser eller tjenester. Andre eksempler kan være delvis vederlagsfri benyttelse av selskapets eiendeler.

Det er kun lovlig utdelt utbytte som får skjermingsfradrag. Når det snakkes om lovlig utdelt utbytte, kan dette omfatte både materielle regler og saksbehandlingsregler. Med materielle regler menes de begrensninger som aksjeloven og allmennaksjeloven setter for utdeling av utbytte, slik som for eksempel krav til fri egenkapital. Dersom disse reglene ikke er overholdt, vil det ikke bli beregnet noe skjermingsfradrag. Imidlertid, når det gjelder brudd på formelle regler eller saksbehandlingsregler, antas det at lovlighetskravet må tolkes innskrenkende, i alle fall dersom feilen er å betrakte som uvesentlig. Det følger av uttalelse fra Finansdepartementet i 2003 at uvesentlige feil ved fisjon/fusjon ikke medfører at utdelingen anses som ulovlig.

En personlig aksjonær som har urealiserte aksjegevinster ved utflytting fra Norge, plikter å skattlegge en beregnet gevinst på tidspunktet for utflytting, se artikkelen Beskatning av latente gevinster på verdipapirer ved utflytting fra riket. Det vises forøvrig til artikkelen Utbyttebeskatning av lån mv fra selskap til aksjonær.

Realisasjon av aksjer mv.

Aksjonær som omfattes av aksjonærmodellen, er skattepliktig for gevinst eller har fradragsrett for tap ved realisasjon av aksjer og likestilte formuesgjenstander. Anvendelsesområdet for reglene er etter *skatteloven § 10-30*:

- aksjer i norsk eller utenlandsk aksje- eller allmennaksjeselskap
- andel i norsk eller utenlandsk aksjefond eller obligasjonsfond
- grunnfondsbevis i sparebanker, gjensidige forsikringsselskaper, kredittforeninger og selveiende
- finansieringsforetak
- tegningsrett til tegning og tildelingsbevis for aksjer i norsk/utenlandsk selskap

Skattepliktig gevinst eller fradragsberettiget tap utgjør differansen mellom avhendelsesvederlag og inngangsverdi (kostpris) tillagt ubenyttet skjermingsfradrag og salgsomkostninger (utgifter til megler). Ubenyttet skjerming reduserer gevinsten, men kan ikke øke tapet.

Skattlegging av renter på lån fra personlige skattytere til selskaper

Aksjonærmodellen kan gi incentiver til å yte lån til selskapet i stedet for å skyte inn egenkapital. Dette for å spare skatt ved å ta ut overskuddet gjennom renter i stedet for utbytte. Dette gjelder renteinntekter på lån fra privatpersoner til selskaper, som når den renten som betales overstiger et visst nivå = skjermingsrente, får ekstra skatt på lån. Denne skjermingsrenten fastsettes av Skattedirektoratet og var i 2021:

Januar – februar: 0,4 %

Mars – august: 0,4 %

September – desember: 0,4 %

Således gjennomsnittlig rente for hele året er 0,4 %.

Dersom lånet i perioden har vært NOK 1000, og det har blitt betalt 5 % rente, så skattlegges først renter på NOK 50 med 22% (skattesats for 2021). Basert på gjennomsnittlig rente på 0,4 % utgjør skjermingsfradraget NOK 4. Differansen på NOK 46 (NOK 50 – NOK 4) beskattes ytterligere med 22 %.

Skjermingsfradraget skal beregnes for hver enkelt måned på grunnlag av lånesaldo ved kalendermånedenes begynnelse. Ved låneopptak i løpet av kalendermåneden beregnes renten på grunnlag av saldobeløpet ved låneopptaksdatoen.

Skjermingsfradraget beregnes som et helt månedsfradrag.

Den særskilte skatten på renter er ikke begrenset til personlige aksjonærer, men gjelder for lån fra personlige skattytere generelt.

Utbytte/gevinst fra utenlandske selskaper til norsk, personlig aksjonær

Aksjonærmodellen gjelder også for utbytte som personlige aksjonærer bosatt i Norge mottar fra likestilte utenlandske selskap. Hva som er å anse som likestilte selskap, har vært gjenstand for fortolkning, særlig når det gjelder utenlandske aksjefond.

Utbytte og aksjegevinster ut over skjermingsfradraget blir skattepliktig på aksjonærens hånd som alminnelig inntekt med 22%, mens aksjetap tilsvarende blir fradragsberettiget. Det må også her foretas en justering med 1,60 (2022).

Skatteplikten til Norge kan ofte medføre dobbeltbeskatning. Er det betalt selskapsskatt på selskapets hånd i utlandet, og eventuelt kildeskatt på utbytteutdelingen, vil dobbeltbeskatning inntre.

Aksjonærer bosatt i Norge kan kreve fradrag for kildeskatt betalt til utlandet, jf. skatteloven §§ 16-20 og 16-21, eller kreve fradrag i inntekt som et ordinært fradrag etter skatteloven § 6-15.

Når det gjelder utbytte fra selskaper hjemmehørende i land Norge har skatteavtale med, vil det ofte også følge av skatteavtalen at aksjonærer bosatt i Norge har rett til fradrag i norsk skatt for kildeskatt betalt i utlandet.

Hvis det etter norsk intern rett og/eller etter skatteavtale skal gis kredit for utenlandsk kildeskatt i norsk skatt, blir spørsmålet hva det skal gis kredit i (inntektsgrunnlag) og hvor mye det skal gis kredit for (beregnet skatt).

Kildeskatten vil normalt bli beregnet av hele utbyttet. I Norge skal det innrømmes et skjermingsfradrag før skatten beregnes på utbyttet. Dette vil medføre at beregningsgrunnlaget for skatt blir forskjellig i Norge og det landet hvor selskapet er hjemmehørende. I tillegg kan skattesatsen være forskjellig. I Norge beskattes utbyttet etter skjermingsfradraget med 22 % (2022), mens samme utbytte blir beskattet med kildeskatt på 15 % hvis det foreligger en skatteavtale med det landet hvor selskapet er hjemmehørende.

Utbytte til utenlandsk, personlig aksjonær – kildeskatt

Av utbytte som utdeles til personlig aksjonær som er skattemessig bosatt i utlandet (utenfor og innenfor EØS-området), svares kildeskatt til staten etter en sats som fastsettes av Stortinget i det årlige skattevedtak. For inntektsåret 2022 er satsen på 25%. Satsen kan være lavere i den aktuelle skatteavtale. Skatteberegningen skjer under ett i den kommunen der selskapet har sitt kontor eller styret har sitt sete, eventuelt ved Sentralskattekontoret for storbedrifter, dersom selskapet lignedes der. Selskapet er ansvarlig for å betale den kildeskatten som faller på aksjonærene.

Personlig aksjonær bosatt i en annen EØS-stat som har svart skatt etter ovennevnte, kan etter søknad få fradrag for skjerming. Skatten på utbyttet utgjør da 25 % av det som overstiger skjermingsfradraget. Slikt refusjonskrav må fremsettes etter utgangen av inntektsåret.

I en rekke skatteavtaler har Norge en maksimal kildeskattesats på 15 % på utbytte til personer bosatt i det landet Norge har skatteavtale med. Dette innebærer at skatt på utbytte til utenlandsk aksjonær i mange tilfeller maksimalt kan bli 15 %.

Nedsettelse av kildeskattesatsen etter skatteavtalen kan således innebære en større reduksjon av kildeskatten til Norge enn hva skjermingsfradraget ville medført, da kildeskatten etter skjerming er på 25 % mot 15 % av hele utbyttet etter skatteavtalen. I slike tilfeller vil ikke et krav om skjermingsfradrag få noen reell betydning for aksjonæren.

Rapporteringsplikt til aksjonærregisteret

Ved at kostprisen til aksjene mv. får betydning for aksjonæren allerede fra ervervsåret, må kostprisen oppgis til ligningsmyndighetene i ervervsåret, og vil være avgjørende for beregningen av skjermingsfradraget for den enkelte aksjonær hvert år. Det er lagt opp til at etter at kostprisen er fastsatt, vil den bare kunne endres etter de alminnelige regler for klage og endring uten klage.

Skatteetatens aksjonærregister skal kunne gi informasjon til aksjonærer i norske selskaper om den enkelte aksjeposts skjermingsgrunnlag og skjermingsfradrag. Som hovedregel settes skjermingsgrunnlaget til aksjenes anskaffelsesverdi. Aksjonærregisteret må derfor registrere opplysninger om anskaffelsesverdi for aksjer i norske selskaper. På grunnlag av selskapenes opplysninger om årlig utbytte, vil aksjonærregisteret kunne beregne skattefri og skattepliktig del av utbyttet, og beregne akkumulert og resterende skjermingsfradrag som kan føres til fradrag i eventuell realisasjonsgevinst eller senere utbytte. Aksjonærene får opplysning fra aksjonærregisteret i årlige beholdnings- og realisasjonsoppgaver fra registeret, og må selv overføre opplysningene til skattemeldingen (tidligere selvangivelsen).

Aksjonærregisteret omfatter også grunnfondsbevis.

Levering av aksjonærregisteroppgave

Aksjeselskap og allmennaksjeselskap skal levere Aksjonærregisteroppgaven (RF-1086) til ligningsmyndighetene. Selskap som er avviklet skal levere oppgave for avviklingsåret. Selskapene er fritatt for denne plikten når Verdipapirsentralen (VPS) forestår innrapporteringen. "Skattefrie institusjoner" skal i utgangspunktet ikke levere oppgaven. Har imidlertid institusjonen skattepliktig inntekt, skal oppgaven leveres. Manglende innlevering av Aksjonærregisteroppgaven vil medføre puring og eventuelt gebyr for forsinket eller manglende levering. Selskap stiftet før 2009 og som ikke har levert aksjonærregisteroppgave for ett eller flere tidligere år, må også levere oppgave for disse årene for at årets oppgave skal bli godkjent.

Oppgaven kan leveres elektronisk via <http://www.altinn.no/>. Oppgave på papir kan leveres til skattekontoret. For begge er

fristen 31. januar. Det påløper tvangsmulkt ved for sen innlevering.

Om KPMG



Hold deg oppdatert



Redaktør for Verdt å vite



© KPMG AS and KPMG Law Advokatfirma AS, Norwegian limited liability companies and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.
